

הגיליון מוקדש
לעילוי-נשמתו של מורי-
חמי, אשר אהב את התורה
בכל ליבו, נפשו ומאודו,
הרב יוסף ב"ר אברהם ז"ל.
ת. נ. צ. ב. ה.

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

בלק
תשפ"ו
גיליון מס'
792

סודו של רב אדא בר אהבה

וַיֵּרָא, פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר, בֶּן-אֶהֱרֹן, הַכֹּהֵן;
וַיִּקָּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה, וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ (במדבר כה,
ז)

התורה, בידוע הוא, איננה מספר סיפור
דברים בעלמא. אם כן מדוע ביכרה להדגיש
"ויקם מתוך העדה"; ואילו לא קם "מתוך
העדה"?! מה למעשה באה התורה ללמדנו
לקח?

□□□

ה'קנאות' מחזירה אותנו למחאות
ההיסטוריות בדברי-ימי ישראל: החל
ממלחמת-החרמה של מרנא החתם סופר
זיע"א וגאוני הדור ההוא במתחדשים
למניניהם' והמשך במחאות בשנת תש"ס נגד
'פוטו אלן' ברחוב יחזקאל הירושלמי לאחר
שעלה החשד כי הוא מוכר תקליטורי
תועבה, מחאה שעלתה בחייו של איש
ירושלים של מעלה, הרה"ח ר' יהודה-

שלמה סאמט זצ"ל, ולימים הפכה לסמל
במלחמה על קדושתה של עיה"ק ירושלים.

אבל ענקי-הדורות תמיד בדקו, חקרו
ודרשו שה'קנאות' תגיע ממניעים נקיים
וטהורים.

כך למשל, לעיתים יכול להיות כי בתת-
מודע של האדם ישנה נטייה להיות 'איפכא
מסתברא', ה'מייבין' היכן שכולם לא
השכילו להבין. זה ש'מוציא עצמו מן הכלל'
והקנאות שאימץ לעצמו איננה, מסתבר,
אלא סימפטום בעלמא.

על כן ביכרה תורה להדגיש כי היה זה
"מתוך העדה": הרומח שנטל פנחס בן
אלעזר לא הגיע אלא "מתוך העדה", בתוך
עמו הוא ישב רק הרגיש בעירה פנימית
יוקדת לקנא קנאת ה' צבקות.

□□□

... רב אדא בר
אהבה - הוא היה זה
שמעולם לא הקפיד
על אנשי ביתו

אין מי מאתנו שלא מכיר את מעשה
ה'קנאות' של רב אדא בר אהבה המסופר
בגמרא (ברכות כ, א): כאשר ראה פעם
אישה מהלכת ברחוב בלבוש בלתי-הולם
(יש אומרים בגד אדום) - קרע את בגדה
במטרה להפרישה ולהפריש אחרים מאיסור.

אותו רב אדא בר אהבה, מתברר -
מצביע הגר"א וייס שליט"א, פה מפיך
מרגליות - שח בפני תלמידיו כי האריך
ימים בגין שמעולם לא הקפיד על בני-ביתו
(ראה גמרא תענית כ, ב).

לבטח תופתעו מה'תרת-דסתר'
שבדבר:

לכאורה ה'קנאי' מצטייר בעינינו כמי
שפועל מתוך קפריזה רגעית, כזה שפועל
מתוך חמת-זעם ורוחו רוח סער.

אבל לא: רב אדא בר אהבה לימד
שקנאות מגיעה דווקא ברקע אצילות-
המידות. אלא שליבו מר וכואב על חילול
שמו יתברך והוא לא מניח לעצמו לנוח על
זרי הדפנה ולהישאר אדיש לנוכח המצב
המחפיר.

כי הוא נולד כך. הוא לא ייהפך מחר לרך ומעודן...

האופי הבסיסי של נערים אלו בנוי על צורך בשליטה כשהצורך הזה הוא חלק מובנה באישיותם, שלא ניתן צורך בשליטה, האופי הבסיסי של נערים אלו בנוי על לבטלו לעולם. בעזרת ה' לכשיגדלו, יוכלו לעשות עם אופי זה דברים מיוחדים, למשל: לנהל ישיבה, כולל, ארגון חסד, או עסק מצליח. כח המנהיגות שלהם יוכל להועיל רבות להם ולסביבתם.

אולם בינתיים, כשהם ילדים או נערים, הם סובלים סבל יומיומי מתמשך. משום שהצורך שלהם בשליטה במקום שישלטו הם, אחרים שולטים עליהם: אומרים להם מתי ללכת לישון - אינו מסופק כלל, ונהפוך הוא מתי לקום, כמה ללמוד, על מה להיבחן, וכן הלאה. מכיוון שכך, הרי הם סובלים מרעב תמידי לשליטה, והרעב הזה מציק להם מאד, לא פחות מאשר רעב לאוכל. מחמת כן הם מחפשים כל דרך אפשרית לשלוט, גם אם היא לא מוסרית: להתחזק למבוגרים, לפרוץ גבולות, לגנוב, להתנהג באלימות, ועוד. בדיוק כפי שאדם רעב עלול לגנוב אוכל כדי להשביע את רעבונו (ראה משלי ו, ל).

העצה הראשונה היא, למצוא עבור נערים אלו דרכי ביטוי חיוביים לכח השליטה. כך הם לא יסבלו מרעב קשה, וממילא פחות יחפשו שליטה בדרכים שליליות. עם זאת, כמעט כל עצה בנידון [למשל: לשחק כדורגל], היא לא חלקה, ומעוררת חששות אצל ההורים, הנמנעים מחמת כן מלתת לילד ביטוי לכוח השליטה. אבל הם משאירים את הילד עם הבעיה, והיא עלולה להתפוצץ בצורה לא נעימה, כולל סיכון גבוה לנשירה ח"ו.

במצב כזה, מומלץ להורים להוריד קצת את הפחדים ולתת לילד את ביטויי הכח שהוא צריך. כי אם הוא יישאר עם רעב לשליטה, הם לוקחים סיכון גבוה בהרבה מאשר משחק בכדורגל. ויש לבחון כל מקרה ופתרון לגופו.

א. י. פ.

בדיקת חמץ - "וודאי"?

ידוע לכולנו הכלל המופיע בגמרא (פסחים ט, א) כי "אין ספק מוציא וודאי". כלומר: אם ראינו בוודאות עכבר נכנס לבית ובפיו חמץ, הרי שאין הספק אם אכלו מוציא מידי וודאי החמץ שנכנס לבית, ולכן הדבר מחייב בדיקת-חמץ נוספת, הגם שהבית כבר נבדק בתחילה.

לכאורה כלל זה צריך להיות תקף גם לקולא. כך למשל הגמרא אומרת שם בעמוד ב' כי אם היו תשעה ציבורין של מצה ואחד של חמץ, ועכבר נטל מאחד מהם ואיני יודע מאיזה ציבור לקח, חוששים אנו כי לקח מהחמץ, וכמו שמצינו לגבי 'תשע חנויות' שאם תשעה בשר שחוטא ואחד נבלה ולא יודעים אנו מהיכן בשר זה, בהיות ו'כל קבוע - כמחצה על מחצה' חוששים אנו כי מהבשר הנבלה הגיע. והדבר צריך עיון: הלא לכאורה הבית במצב של "וודאי" בדוק, וכי התעורר לנו כאן ספק חדש האם נכנס הנה חמץ, ומניין לנו להפקיע את הוודאי בגלל הספק. והגם שכאן הספק בעצם גורם ריעותא מהותית בכל ה"וודאי", שכן אם הבית עם חמץ, הבדיקה לא רלוונטית מכאן ואילך כלל, אך מכל-מקום מדוע לא נניח גם כאן את הכלל "אין ספק מוציא מידי וודאי".

מכאן אנחנו מגיעים לשאלה עקרונית ומהותית בכל גדר בדיקת-חמץ. אין ספק שחז"ל קבעו כי על האדם לבדוק את הבית מחמץ. אין גם ספק שכאשר עשה זאת - קיים את חובתו במלואה. השאלה היא רק מה הגדרה ה"חזקת בדוק": האם אנחנו נוקטים שזה בגדר "וודאי" שהבית בדוק מחמץ או שמא אנחנו מניחים כך, אך בוודאי אין כאן גדר של "וודאי" כמו המציאות הנראית לעין, ללא עוררין, של עכבר ובפיו חמץ, למשל.

שורש השאלה: האם אנחנו על הבדיקה ביחס לבית, וכלפי זה בהחלט בית שנבדק הוא בגדר "וודאי" שכן זוהי התקנה שתקנו חז"ל והיא בוצעה. או שמא אנחנו דנים ביחס לחמץ עצמו, וכאן גם אחרי הבדיקה - לעולם לא תוכל לוודא כי אכן בוודאות גמורה אין בבית כל פירור חמץ, אלא שבהחלט מבחינת הבדיקה - החובה התקיימה במלואה ו"לא ניתנה תורה למלאכי השרת" (לשון רבינו דוד ד, א ושם).

ההבדל בין שני הצדדים הינו בשאלה האם ספק אם הורעה הבדיקה יוגדר כ"אין ספק מוציא מידי וודאי" (וראה תוספות כאן שכתב שהוא בדומה ל"חזקת היתר", ויש ללמוד משם מהו הגדר - האם מדובר בהנהגה או בנקיטה וודאית ומוחלטת - ולהקישו לכאן).

הפנקסו של החנך

דילמות הינוכיות אקטואליות

תסמין הילד העקשן

כיצד נוהג נכונה עם ילד

עקשן כפרד? - פרק ב'

הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א
ראש מכון 'שתולים', מומחה לחינוך

יהודי יודע שעקשנות היא מידה רעה, והיא צריכה תיקון. בוודאי שזו אמת, אולם עלינו לברר: מהיכן מגיעה המידה הרעה הזו? וכיצד מתקנים אותה?

ובכן, ישנה השערה מפתיעה למדי, שאני נוטה לקבל אותה, כי האופי העקשני נובע מליקוי במוח. במוח האדם יש מערכת משוכללת מאד של תאים, עם קישוריות בין התאים הנקראים: קישורים (נוירורנסמיטורים) המאפשרות לאדם לגלות גמישות בחייו ולעבור מאפשרות לאפשרות לפי הצורך.

לעומת זאת במוח של העקשנים, יש פגם בקישוריות שבין התאים, וכך האדם אינו מצליח לעבור מנקודה לנקודה במוחו. לכן הוא 'נתקע' במקום הראשון שבו הוא נחת, ולא מוכן לזוז ממנו. ממילא תשמע ממנו משפטים נוסח: "דעתי" - היא היחידה הצודקת" וכדומה. זה לא נובע מעודף כח או שכל.

הליקוי הזה יכול לנבוע משלש מקורות: או מליקוי מולד. או שיש פגם מסוים בהתפתחות הילד שגרם לקישורים אלו שלא להתפתח. או שזו תוצאה של חינוך לקוי, שגרם למוח של הילד להתקבע בצורה לא נכונה. זה יאפשר לנו לדון אותם לכף זכות ולרחם עליהם, משום שנקלעו למצב זה שלא באשמתם.

וכמו כן יש עלינו להבין שהאופי הבסיסי הזה הוא חלק מנפש האדם, ולא ניתן לעקור אותו מן השורש, אלא ניתן לנתב אותו לכיוון נכון, ובמקביל ניתן לחנך את הנער לכבוש את יצרו במידה מסוימת, אך אי-אפשר להקשות על הילד מדוע הוא עקשן,

והנה, במקביל מגיעה הבשורה המצערת בפטירתו של הרב חכימי -
הגבאי האהוב של ביהכ"נ יוצאי אירופה שהלך לעולמו בשיבה
טובה, שבע ימים ומעשים טובים.

הרב גרוסמן נאחז בבהלה. כיצד ימצא איש חברה-קדישא באזור
שבקי בסדרי הקבורה לפי "מנהגי רומניה"? הלא אנשי הח"ק
המקומיים נמנים על בני עדות-המזרח.

ואז נצנץ בו הרעיון. הלא בדיוק נמצא כאן בימים אלו איש החברה-
קדישא הוותיק מהמרכז, ישאל אותו: אולי הוא בקי בסדרי הקבורה
לפי "מנהגי רומניה"?

הרב גרוסמן פנה אליו לאלתר ושאלו, והלה אכן השיב בחיוב.

גלגלה ההשגחה שעיתוי פטירתו של הגבאי היה בדיוק בזמן שבו
שוהה בעיר, לזמן קצר, איש חברה-קדישא וותיק מהמרכז, כדי
שיוכל לקבור אותו לפי סדרי-הקבורה של "מנהגי רומניה". או, אם
תרצו: גלגלה ההשגחה שבדיוק בזמן שבו שוהה האיש במגדל-
העמק, הולך הגבאי הוותיק לבית-עולמו, וכך צוואתו יכולה אפוא
להתממש, בניגוד לכל דרכי-הטבע.

(תודות להרב הגאון רבי שלום-פנחס בורשטיין שליט"א שמסר את
הסיפור המופלא לידי המערכת).

"לפי מנהגי רומניה"

**הרב נדד: ההודעה על פטירתו של הגבאי הוותיק
של בית כנסת-הגדול בעיר הצפונית הגיע, אבל מה
יהא על בקשתו-צוואתו הנחרצת?**

רבי ישראל חכימי היה גבאי בית-הכנסת לעולי רומניה במגדל-
העמק שם מתפלל רב העיר הגאון רבי יצחק-דוד גרוסמן שליט"א.

בית הכנסת דנן הוקם בשנת תשי"ג והוא למעשה בית-הכנסת
האשכנזי היחיד בעיר (מלבד בתי-הכנסת של קהילות חב"ד
וכדומה) חשיבות גדולה ניתנה ע"י המקימים למפעל ההנצחה של
קורבנות השואה בהיות רבים ממתפלליו ניצולי שואה.

לאחר שרבים ממתפלליו הלכו לעולמם, הגיע 'דור ההמשך' ורב בית
הכנסת הינו, כאמור, רב העיר הנודע, הגאון הרב יצחק דוד גרוסמן,
שמדריך את המתפללים על כל צעד ושעל.

ביום מן הימים, כשהגיע לגיל שיבה, פנה הגבאי הרב חכמי לרב
גרוסמן וביקש ממנו בקשה אישית. "יש לי בקשה חשובה", פתח-
הדגיש. "הנה נא זקנתי. אשמח שאחרי פטירתי הרב יעשה כל
מאמץ שסדר קבורתי ייעשה על-פי מנהגי רומניה, שם נולדתי.
הדבר הזה - בנפשי".

הרב גרוסמן שמע וכמובן הנהן בחיוב. "אינני יודע מהם בדיוק מנהגי
רומניה בסדרי הקבורה, אבל אעשה כל מאמץ כדי שזה יקרה",
הבטיח.

חלפו ימים. ביום מן הימים החליט רב העיר הגרי"ד גרוסמן לערוך
'השתלמות' לאנשי החברה-קדישא המקומיים.

לשם כך הזמין אחד מנכבדי החברה-קדישא בזירה הארצית, יהודי
עתיר ניסיון, שיחלוק מניסיונו הטוב ויעשיר במידע מועיל שיכול
לסייעם בעבודת-הקודש שלהם.

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן
לקבל את הגיליון למייל ללא
תמורה בשליחת דוא"ל לכתובת:
abyisrael@gmail.com

ההסכם עם איראן תלוי ועומד גם על זה. כל זה קרה, כאמור, בשלהי השבוע שעבר.

כמובן שבארץ הייתה תאניה ואניה על הכניעה של ארה"ב לאיראן הטוריסטית תוך מתן מענה אדיב לכל גחמה מחוצפת שלה. למעשה, מסירת לבנון על מגש של כסף לאיראנים, תוך הפקרת ביטחונם של אזרחי ישראל, ובעוד ישנם הרוגים אחת לכמה ימים בצד הישראלי.

אלא שלא חלפה יממה ומתברר כי התמונה הפוכה קיצונית. הבדל של 180 מעלות, אם לא יותר: אותה אמריקה הושיבה את ישראל וממשלת לבנון למו"מ ישיר ובמהלכו, לאחר עוד כמה דיונים, נחתם הסכם, בחסות השושבין שר החוץ האמריקאי. ההסכם, שדן כמובן בעיקר בסוגיות הביטחונית החזיר לפתע את השליטה על לבנון לממשלה. לא איראן וגם לא חיזבאללה. הם היו מחוץ לתמונה. אותה ארה"ב, שתי תמונות הפוכות.

מה זה מלמד אותי? שגם את המצב נוגה וקודר כל-כך, אל תוריד דמעות כנחל, כי מחר התמונה יכולה להתהפך 180 מעלות. וגם אם טוב ועליז לך היום, אל תשתכר. כי מחר יכול להיות טוב קצת פחות.

קח את החיים בפרופורציה. הם יכולים להיות בבחינת 'יעלו הרים, יירדו תהומות'. אלו הם חיינו היפים.

אותה אמריקה, שתי תמונות הפוכות לגמרי

לבנון - למי?

החידה המדינית-ביטחונית שלימדה אותי פרק חשוב בחיינו בעלי התמורות

זו הייתה אחת התפניות החדות שידענו באחרונה בשדה המדיני-ביטחוני.

לא, אין מדובר ב'זיג-זג' המילולי האופייני לנשיא ארה"ב. מדובר בשאלה למי שייכת לבנון, המדינה החלשה כל-כך ש'הבריון' של השכונה' הלא הוא ארגון הטרור חיזבאללה השתלט עליה מזמן בכח הזרוע וה'ממשלה' רועדת ממנו.

בשלהי השבוע שעבר, עם חתימת 'מזכר ההבנות' עם איראן היה די-ברור כי איראן שולטת על המצב הביטחוני בלבנון באמצעות שלוחה חיזבאללה (שמא תאמרו: באמצעות עצמה, שכן קצינים איראנים מנהלים בפועל את מלחמת חיזבאללה משטח לבנון). איראן בישרה כי 'דין לבנון כדין איראן' וכי היא עומדת על כך, באופן עיקש ובלתי-מתפשר, כי הצבא הישראלי ייסוג מלבנון, וכי

מה היה סודו של תיאודור רוזוולט?

חדש!

מקור, מפתיע ומעורר חשיבה!

מחיר מיוחד לשבוע זה בלבד לרגל 'חודש הספר': ספר שלישי ב-15% הנחה!

לפרטים ורכישה: פלא: 0504116867 דוא"ל: a0504116867@gmail.com